

105. rocznica wyzwolenia Krakowa

2023-10-30

31 października 1918 roku Kraków jako pierwsze z dużych polskich miast odzyskał niepodległość. Z tej okazji dziś w Rynku Podgórskim odbyły się uroczystości upamiętniające to historyczne wydarzenie. Pod tablicą poświęconą Legionistom Podgórskim, a także przy pomniku na pl. Niepodległości w Podgórzu złożono kwiaty.

Dzisiejsze obchody rozpoczęła uroczysta zmiana warty, po której nastąpiło ślubowanie nowo przyjętych Strażników Miejskich Miasta Krakowa.

Piękną oprawę uroczystości zapewniły: młodzież z IV LO im. Tadeusza Kościuszki i Szkoły Muzycznej I i II st. im. Bronisława Rutkowskiego oraz Kompania Honorowa Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

Jutro, 31 października w południe przedstawiciele władz miasta, Rady Miasta Krakowa oraz Rad Dzielnic I i XIII złożą kwiaty pod tablicą na wieży Ratuszowej w Rynku Głównym.

W dniach 30-31 października Kraków zostanie udekorowany biało-niebieskimi flagami. Flagi pojawią się na budynkach Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych. Biało-niebieskie będą maszty przed magistratem. Udekorowane biało-niebieskimi flagami zostaną także maszty na Rynku Głównym i plac Niepodległości w Podgórzu. Miejska flaga pojawi się także na Wieży Ratuszowej. Dodatkowo na placu Niepodległości będą stojaki z flagami. Na ulice Krakowa wyjedzie tabor komunikacji zbiorowej udekorowany flagami miejskimi. Podświetlone w barwach biało-niebieskich zostaną po zmroku: kładka im. Bernatka i estakada Lipska-Wielicka. Również pojazdy komunikacji miejskiej będą udekorowane flagami w dniach 30-31 października.

RYS HISTORYCZNY

I wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918 r. Tego dnia Kraków przestał być częścią habsburskiej monarchii i stał się częścią niepodległej Polski – państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 r. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy – ubranych jeszcze w austriackie mundury – odwachu pod Wieżą Ratuszową. Budynek został przejęty przez Polaków, powieszono polskie flagi. Miasto zostało przejęte bezkrwawo. Dzięki determinacji i błyskawicznemu tempu działań Kraków odzyskał niepodległość dużo wcześniej niż inne miasta. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest symboliczna zmiana warty i organizowany jest bieg sztafetowy, w którym bierze udział młodzież z krakowskich liceów.

Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I wojny światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 r. stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu kapitan Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków. Do wojska tłumnie przyłączali się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci. Po wojnie Antoni Stawarz

awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 r. rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 r., spoczywa na cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu.

Porucznik Ludwik Iwaszko – drugi, obok Stawarza, bohater tamtych dni prowadził jeden z oddziałów, który przejął wszystkie obiekty wojskowe w Krakowie. Tuż po wydarzeniach krakowskich, 2 listopada 1918 r. por. Ludwik Iwaszko wyruszył na odsiecz Lwowa, gdzie walczył aż do wyparcia Ukraińców z Galicji. W 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewikami w armii gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uczestniczył w I, II i III Powstaniu Śląskim. W sierpniu 1939 r. wyruszył na wojnę z Niemcami. W 1945 r. został aresztowany przez Gestapo i wysłany do oflagu Luckenwalde. Po wyzwoleniu wrócił do Polski. Po odmowie współpracy ze służbami Informacji Wojskowej, w 1946 r. został zmuszony do odejścia z wojska. Wkrótce Ludwik Iwaszko i jego rodzina zostali poddani szykanom oraz pozbawieni majątku. Do końca życia pozostał wierny ideałom polskiego oficera. Posiadał wiele odznaczeń wojskowych, szczególniem uczuciem darzył „Krzyż Wyzwolenia Krakowa 31 października 1918”, którego miniaturkę nosił aż do śmierci. Zmarł 22 czerwca 1975 r. i został pochowany na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.